

Allkinesiska kvinnoförbundet

kämpar för sin och kvinnornas ställning

Efter en mer tillåtande tid, då statsmakten var öppen för olika uttryck, har den under detta decennium åter ökat sin normbildande verksamhet. De sociala normer som nu förmedlas i skolan, genom offentligt ägda medier och offentliga organisationer, går i en mer auktoritär riktning och befäster traditionella könsroller mer än vid millenniets början. Statsmaktens kampanjer för att återuppliva traditionella könsroller och skapa nya synsätt att befästa dem har lett till att lärare bett pojkar i mellanstadiet att skriva under ett avtal där de lovar att ”uppföra sig som riktiga män”, att skolledningar skapat mellanstadieklaser med ämnen som datorreparation, fysik och kampsport för endast pojkar och startat sommarläger med mottot ”vi tar fram mannen i pojkens”. Parallellt har unga kvinnor vittnat om att universitetsledningar avkrävt dem, men inte unga män, skriftliga löften om att inte ha sexuella relationer före ingången äktenskap.

Allkinesiska kvinnoförbundet grundades 1949 och har än i dag en avgörande roll i Kinas samhällsutveckling samt i statsmaktens opinionsbildande och normskapande arbete. Officiellt är det en fristående organisation, men i praktiken underordnad kommunistpartiet och ska å ena sidan representera kvinnors intressen och främja kvinnors utveckling och å andra sidan förmedla partiets direktiv samt bistå partiet på lokal, regional och nationell nivå i bland annat hanteringen av frågor som främjar kvinnors utveckling. Denna dubbla roll har lett till att Allkinesiska kvinnoförbundet under detta millennium både har drivit egna opinionsbildande kampanjer för att stärka kvinnors möjligheter till självständigt liv samt drivit igenom lagen mot våld i hemmet, och deltagit i statsmaktens kampanjer som nedvärderar

kvinnor och förstärker gamla könsroller. Detta har fått till följd att förbundets trovärdighet har ifrågasatts och lett till av staten oberoende feministisk aktivism samt till vetenskapliga studier av Allkinesiska kvinnoförbundet.

Tang Ying, som egentligen heter något annat, har varit aktiv i den feministiska rörelsen och skrivit en kandidatuppsats vid Kinas kvinnouniversitet i Beijing om Allkinesiska kvinnoförbundets gräsrotsarbete, samt en magisteruppsats om den oberoende feministiska rörelsens relation till andra civila rörelser och till statsmakten. Kinas kvinnouniversitet grundades 1949 som skola för anställda vid Allkinesiska kvinnoförbundet. Det blev universitet 1996, är det första kvinnouniversitetet och det enda statliga kvinnouniversitetet i Kina, och står direkt under Utbildningsministeriet. I fallstudien av Allkinesiska kvinnoförbundets gräsrotsarbete undersöker Tang Ying en lokalförenings relation till riksförbundet, till kommunistpartiets lokalförening och till kommunledningen. Hon ställer frågor och får svar som bland annat belyser förbundets dubbla roll.

— På min fråga vad de ser som förbundets och lokalföreningens huvudsakliga uppgift svarade några av medlemmarna i lokalföreningen ”att stärka och försvara kvinnors rättigheter”, andra svarade ”att förmedla partiets och statens politik samt att utbilda och mobilisera kvinnor till att bli självförsörjande”. På frågan vad som avgör vilka frågor som Allkinesiska kvinnoförbundet ska arbeta med svarade några ”kvinnors behov”, medan andra svarade ”partiets och statsmaktens politik”. På min fråga om vilken sorts organisation Allkinesiska kvinnoförbundet är, svarade några av medlemmarna att förbundet är en

del av staten och partiet, andra svarade att det är en civil organisation och några svarade att de är osäkra, förklarar Tang Ying.

Förbundets dubbla roll kan följaktligen både leda till förvirring och kollisioner, men det faktum att det finns olika uppfattning om vilken sorts organisation Allkinesiska kvinnoförbundet är har troligen sin grund i att förbundet självt presenterar sig som en offentlig organisation, medan statsmakten genom kinesiska myndigheter och nyhetsbyrå *Xinhua* presenterar, eller rent av marknadsför, förbundet som en civil organisation.

Tang Ying, som har valt sin pseudonym med inspiration från den legendariska kvinnorrättsaktivisten Tang Qunying (1871–1937), anser att den nuvarande ekonomiska politiken har försämrat kvinnors möjlighet till ett självständigt liv och att förbundet brister i trovärdighet när det avstår från att driva opinionskampanjer mot den diskriminering av kvinnor som råder på arbetsmarknaden. Det finns lagar mot diskriminering på arbetsmarknaden, men det saknas nationella direktiv för implementering av dem.

— Företag ser kvinnors potentiella graviditet bara som ett hot mot sina vinster, de undviker att anställa kvinnor och de ställs sällan till svars trots att de systematiskt bryter mot lagen. I praktiken finns det inget som skyddar kvinnor från den sortens diskriminering.

Det är vanligt att kvinnor blir uppsagda på grund av graviditet och unga kvinnor får frågor som ”Har du en pojkvän? Kommer du att gifta dig? När kommer du att skaffa barn?” Och sedan tvåbarnspolitiken började gälla får mödrar, men inte fäder, frågor som ”Planerar du att skaffa ett andra barn?”, vilket har lett till att bland andra professor Hiajun Liu, vid Institutionen för marxistiska studier vid Dalians maritima universitet, och professor Fengming Wang, vid Institutionen för marxistiska studier vid Tsinghua-universitetet, i en debattartikel på Allkinesiska kvinnoförbundets hemsida med rubriken ”Låt inte den nya tvåbarnspolitiken hindra

kvinnors anställning” uppmanat företagsledningar och statsmakten att ta sitt ansvar för den diskriminering av kvinnor som finns på arbetsmarknaden ”i syfte att upprätthålla jämlik arbetsmarknad och förkroppsliga social rättvisa på en och samma gång”. Och medan Allkinesiska kvinnoförbundet avstår från att driva opinionskampanjer mot den könsbaserade diskriminering som råder på arbetsmarknaden, bistår förbundet med juridisk hjälp till de kvinnor som vill ta sitt ärende till domstol, liksom lokalföreningar hjälper till med att göra en polisanmälan, bistår med jurist och står för de kostnader som uppstår i det fall att en maka vill göra en anmälan om våld i hemmet och själv inte kan betala. Det vill säga att ett visst mått av ifrågasättande av den förda politiken har givits plats inom Allkinesiska kvinnoförbundet – att förbundet skapar opinion mot diskriminerande normer och spjärnar emot när politiken står i vägen för kvinnors möjlighet till utveckling – samtidigt som förbundets representanter avstår från att öppet kritisera den politiska ledningen.

Därutöver har många heltidstjänster inom Allkinesiska kvinnoförbundet på lokal, regional och nationell nivå försvunnit till följd av att det offentligt finansierade stödet har minskat sedan omställningen till marknadsekonomi. Det har i sin tur lett till att anställda på alla nivåer inom förbundet i allt högre grad ägnar sig åt vad Tang Ying kallar propaganda, medan arbetet med att upprätthålla kvinnors rättigheter och intressen görs av frivilliga krafter

inom förbundet. I förlängningen kan denna utveckling medföra att frågor som gäller jämställdhet och jämlikhet inte hinner beredas tillräckligt inom förbundet för att kunna lyftas till beslutsfattande nivå inom partiet. Den av staten oberoende feministiska rörelsen skulle delvis kunna fylla det vakuum som uppstår, men dess utrymme att lyfta frågor till beslutsfattande nivå är nästintill obefintlig sedan 2015, då en ny nationell säkerhetslag röstades igenom och

Tang Ying med ryggen till kameran. På jackan står det ”Rättvisa”. Bild: privat

feministiska aktivister behandlas som ett hot mot nationens säkerhet. Även akademiska studier i genus- och kvinnovetenskap ses som ett hot mot nationens säkerhet, vilket bland annat fått till följd att länken till Nätverket för genus- och kvinnovetenskaps hemsida togs bort från Allkinesiska kvinnoförbundets hemsida 2018, efter att i över ett decennium haft en framträdande plats. Statsmaktens allt mer repressiva maktutövande riktas dock inte endast mot kvin-

Allkinesiska kvinnoförbundets lokalföreningar hjälper till med att göra en polisanmälan, bistår med jurist och står för de kostnader som uppstår i det fall att maka vill göra en anmälan om våld i hemmet och själv inte kan betala. Foto: Gordana Malešević

norättsorganisationer, utan också mot lärare som protesterar mot uteblivna löner, gruvarbetare som kräver säkrare arbetsmiljö, jurister som öppet talar å utsatta grupper vägnar och åtar sig fall som är politiskt känsliga, samt journalister som blottlägger konsekvenser av politiska beslut. Avsikten är att upprätthålla den ”politiska stabilitet” som den svenske statsministern Göran Persson berömde i sitt tal till svenska företagsledare i Kina, november 1996. Men tvärt emot det som bland andra den socialdemokratiska statsministern Persson och den republikanska presidenten Bush hävdade – att handel med och investeringar i Kina skulle leda till en mer tillåtande attityd i frågan om politisk mångfald och till förändringar inom den politiska sfären – har enpartisystemen befasts. I den nya nationella säkerhetslagen är kommunistpartiets monopol på den politiska makten explicit omnämnt som del av den nationella säkerheten, och nationens säkerhet likställs med partiets kontroll över medborgarna och nationen.

Trots att Allkinesiska kvinnoförbundets utrymme att stävja den politik och samhällsutveckling som urholkar kvinnors ställning har begränsats de senaste åren, och förbundet sedan omställningen till marknadsekonomi har mindre resurser för att bereda frågor som stärker kvinnors ställning, anser Tang Ying att Allkinesiska kvinnoförbundet fyller en viktig funktion. Hon menar att det fortfarande har möjlighet att verka för kvinnors rättigheter och påverka samhällsutvecklingen i en riktning som stärker människor i deras vardag.

–Allkinesiska kvinnoförbundet är den mest välorganiserade organisationen, som når ut till fler kvinnor på landsbygden än någon annan. Det finns unga och av staten oberoende kvinnorrättskämpar som arbetar med frågor som berör landsbygdskvinnorna, men de är få och landsbygdskvinnorna är bland de ekonomiskt mest missgynnade. Förbundet har fortfarande medel och möjlighet att påverka arbetet med extrem fattigdom och att stävja människohandel och våld.

GORDANA MALEŠEVIĆ